

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Giljarhuselva Kraftverk AS (SUS)
v/Leif Inge Hauge
Ryggjavegen 70
5713 VOSSESTRAND

Vår dato: 21 AUG 2012
Vår ref.: 200806476-ksk/kima
Arkiv: 312 / 071.Z
Deres dato: 15.12.2008
Deres ref.:

Saksbehandler:
Kirsten Marthinsen

Giljarhuselva Kraftverk AS (SUS) - Avslag på søknad om konsesjon for bygging av Giljarhuselva kraftverk i Voss kommune, Hordaland

NVE har vedtatt å avslå søknaden om konsesjon for bygging av Giljarhuselva kraftverk uten ytterligere saksbehandling. Begrunnelsen for vedtaket er at det planlagte kraftverket vil komme i konflikt med verneverdiene i vassdraget. Konsesjon kan ikke gis i strid med verneverdiene, jf. vannressursloven § 34 og § 35, 1. ledd, post 5 og 8.

Bakgrunn

Den 15.12.2008 mottok NVE et utkast til søknad om tillatelse etter vannressursloven § 8 til å bygge Giljarhuselva kraftverk i Giljarhuselva. Kraftverket er planlagt med en installert effekt på 0,99 MW.

Vassdrag nr. 071/2 Nærøydalselvi u/Jordalselvi er varig vernet gjennom Supplering av verneplan for vassdrag (11.6.2004). Vassdraget ligger i kommunene Voss, Vik og Aurland, mellom Oppheimsvatnet og Nærøyfjorden. Vassdraget strekker seg fra bre til fjord og elvene renner mest i stryk. De største verdiene er knyttet til landskap og urørthet, og nedbørfeltet utgjør en del av et større fjordlandskap av internasjonal verdi. Andre viktige verdier er knyttet til biologisk og geologisk mangfold, kulturminner og friluftslivsinteresser. Vassdraget er per i dag ikke utnyttet til kraftproduksjon.

I St.prp. nr. 75 (2003-2004), Supplering av verneplan for vassdrag, ble det foreslått å åpne for konsesjonsbehandling av kraftverk med installasjon inntil 1 MW i vernede vassdrag. Dette ble vedtatt av Stortinget den 18.2.2005, jf. vedtak nr. 240. En helt klar forutsetning for å gi konsesjon er likevel at verneverdiene ikke blir svekket, jf. § 35 punkt 8 i vannressursloven.

Planlagt utbygging

Giljarhuselva Kraftverk AS (SUS) søker om tillatelse til å bygge Giljarhuselva kraftverk. Kraftverket vil utnytte et brutto fall på 166 meter mellom kote 511 og 345 og lengde på berørt elvestrekning vil være 880 meter. Inntaket er planlagt i overgangen der vassdraget tipper fra dalbunnen i Skjolsetdalen/Hodnadalen og nedover mot Giljarhus. Høyde på dammen vil bli om lag 1,5 meter og

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no
Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvn. 1B
Postboks 53
6801 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

bredder om lag 30 meter. Dammen er tenkt utført som en platedam i betong og inntaksområdet vil demme ned ca. 700 m². Fra inntaket er det planlagt nedgravd rørgate på vestsida av elva ned til kraftstasjon ved Giljarhus. Rørgata vil hovedsakelig gå gjennom kulturmark og bli 850 meter lang. Røret vil ha en diameter på 590 mm. Planlagt installert turbineffekt i kraftverket er 0,99 MW og gjennomsnittlig årsproduksjon er beregnet til 4,23 GWh.

Kraftverket er planlagt med maksimal slukeevne 0,76 m³/s, tilsvarende 89 % av middelvannføringen som er på 0,85 m³/s. Minste slukeevne vil bli 76 l/s. Utbygger har planer om å slippe en minstevannføring fra dammen tilsvarende alminnelig lavvannføring, 50 l/s, hele året. I tillegg regner de tilførsel av i snitt 25 l/s fra en bekk som kommer inn like nedstrøms inntaket. 5-persentilverdiene i vassdraget sommer og vinter er henholdsvis 197 og 46 l/s.

NVEs merknader

Kraftutbygginger i vernede vassdrag skal unngås der utbyggingen svekker verneverdiene i vassdraget, jf. vannressursloven § 35, 1. ledd, post 5. Det må imidlertid foretas en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle, der det legges vesentlig vekt på de berørte verneverdiene. NVE legger særlig vekt på endringer i vannføringsregimet og naturinngrep i sin vurdering av hvilke virkninger kraftutbyggingen vil ha på verneverdiene.

Giljarhuselva kraftverk planlegges med en installert turbineffekt på 0,99 MW. Samtidig er det beskrevet en turbin med kapasitet 1040 kW. Det er gitt åpning for å søke om mini- og mikrokraftverk på inntil 1 MW, dvs. mindre enn 1 MW. Dette er forhold som NVE kan ivareta gjennom konsesjonsvilkår ved en eventuell konsesjon.

NVEs vurdering

NVEs vurderinger bygger på informasjon gitt i utkast til konsesjonssøknad, fagrapporten for biologisk mangfold (Frønsdal, 2006) og andre tilgjengelige kilder, som Naturbase, verneplan for Nærøydalselvi u/Jordalselvi og gjeldende lovverk og retningslinjer. Vi mener at vi har tilstrekkelig informasjon til å fatte et vedtak i saken.

Det overordnede målet med vassdragsvernet er å ta vare på et utsnitt av norsk vassdragsnatur. De vernede vassdragene skal nyttes til rekreasjon og friluftsliv, forskning og undervisning, og en del vil ha status som referansevassdrag. Giljarhuselva utgjør en del av nedbørfeltet til Nærøydalselvi, som er vernet med bakgrunn i St.prp. 75 (2003-2004) og Innst. S. 116 (2004-2005). I proposisjonen er vassdraget vurdert slik: *"De største verdiene er knyttet til landskap, der nedbørfeltet utgjør en del av et større fjordlandskap av internasjonal verdi. Biologisk og geologisk mangfold har store verdier og området er rikt på kulturminner. Friluftslivsinteressene er varierte og feltet grenser til større friluftsområder. Et mindre delfelt (7 %) er overført til Viksvassdraget. Vassdraget fremstår til tross for dette likevel i hovedsak som urørt (...)."*

Under stortingsbehandlingen ble Jordalen tatt ut av vernet, jf. stortingsvedtak 238, 18.2.2005. Overføringen til Viksvassdraget ligger innenfor denne delen av nedbørfeltet. Det er derfor ingen overførte delfelt i det feltet som er vernet.

I verneplanen er følgende verneverdier vurdert:

• Geologisk mangfold	Stor verneverdi
• Biologisk mangfold	Stor verneverdi
• Landskapsbilde	Meget stor verneverdi
• Friluftsliv	Stor verneverdi
• Kulturmiljø	Meget stor verneverdi

- Landbruk

Middels verneverdi

I tillegg er urørthet en verdi som er trukket fram som et viktig grunnlag for vernet. Selv om det er mange inngrep i området, blant annet veier og et aktivt landbruk, er vannstrengene urørte.

Urørthet

I vassdragsvernet er det lagt stor vekt på vassdragets urørthet. Nedbørfeltet er per i dag ikke utnyttet til produksjon av vannkraft. Som sitatet fra St.prp. 75 (2003-2004) på forrige side viser, er betraktningene rundt vassdragets urørthet knyttet til at det ikke er utnyttet til vannkraftformål. I verneforslaget fra NVE (2002) blir det trukket fram, under temaet landskapsbilde, at selv om området er sterkt preget av jordbruksproduksjon og rikt på kulturminner er det *"relativt lite preget av nyere tekniske inngrep"*. NVE mener at bygging av småkraftverk i Giljarhuselva vil være et nyere teknisk inngrep som påvirker vannstrengen direkte. Vi mener at det å bygge det første kraftverket i et urørt, vernet vassdrag er et inngrep som får betydelig negativ konsekvens. NVE mener dette er et forhold som må tillegges betydelig vekt.

Iht. vannressursloven § 35, 1. ledd, punkt 5 kan nye tiltak i vernede vassdrag *"bare tillates hvis hensynet til verneverdiene i vassdraget ikke taler imot."* I dette tilfellet er det etter NVEs syn liten tvil om at hensynet til verneverdien urørthet taler imot tiltaket. NVE viser for øvrig til Olje- og energidepartementets (OEDs) brev til Småkraftforeninga datert 10.08.06. Her står det følgende: *"Dersom et vassdrags verneverdier helt eller delvis er knyttet til vassdragets urørte preg, vil derfor inngrep i form av kraftutbygging være uaktuelt."*

Slukeevne

Med et uttak på 89 % av middelvannføringen vil elva bare ha minstevannføring store deler av året i normale år. Overløp vil hovedsakelig forekomme i flomperiodene vår og høst. I tørre år vil elva ha minstevannføring mesteparten av året, tolket etter kurver i hydrologisk rapport utarbeidet av NVE (Stranden 2008). Ut fra varighetskurve for et middels år (1978) vil den berørte strekningen ha en lav vannføring eller minstevannføring 255 dager i året, i 136 dager vil det kun gå minstevannføring.

NVE vil bemerke at største slukeevne er svært høy til å være et verna vassdrag. Olje- og energidepartementet skriver følgende i klageavgjørelse for Råfoss kraftverk datert 5.1.2012: *"Det er et uttalt mål at vannføringen i et vernet vassdrag skal være variert og gjenspeile naturlige forhold også etter en utbygging."* Etter NVEs vurdering vil den planlagte utbyggingen i Giljarhuselva påvirke den naturlige vannføringen i vassdraget i så stor grad at det vil være i strid med verneformålet. Etter utbygging vil vannføringen under normale forhold bli sterkt redusert på berørt elvestrekning og vassdraget vil fremstå som regulert i store deler av året.

I de tillatelser som er gitt til nye kraftverk i vernede vassdrag de siste årene, ligger slukeevnen mellom 20 og 50 % av middelvannføring. NVE har bedt søker om å vurdere produksjon og kostnad ved slukeevner på 30 og 50 %. Ved en utnyttelse på 30 % blir kostnaden 7,2 kr/kWh og søker konkluderer med at det ikke er økonomi i et slikt prosjekt. For en slukeevne tilsvarende 50 % av middelvannføring blir kostnaden ifølge søker 5,1 kr/kWh, og de konkluderer med at det neppe er økonomi i dette alternativet, selv ikke med elsertifikater. Søker holder derfor på den omsøkte slukeevnen på 89 %.

NVE mener også at den omsøkte minstevannføringen er svært lav. Tilsiget fra restfeltet vil være marginalt i tørre perioder. En minstevannføring om sommeren på 50 – 75 l/s ligger langt under 5-persentil sommervannføring. Ved tillatelser til nye kraftverk i vernede vassdrag mener NVE det er viktig at elva sikres en vannføring som er tilstrekkelig til at den framstår som urørt. Minstevannføring som omsøkt vil etter vår vurdering ikke være tilstrekkelig.

Vi bemerker at det ikke er oppgitt om minstevannføring er trukket fra i estimatet av produksjon og kostnad ved lavere slukeevner. Ved en eventuell konsesjon vil NVE sette krav om økt minstevannføring, prisen vil derfor øke ytterligere.

Landskap og kulturmiljø

I tillegg til vassdragsvernet ble nedre del av vassdraget vernet som landskapsvernområde i 2007, på grunn av store verdier knyttet til natur- og kulturlandskap, geologi og kulturminner. Nærøyfjorden, som Nærøydalsvassdraget renner ut i, er også et UNESCO-verdensarvområde.

I verneforslaget trekkes variasjonen i landskapet fram. Det spenner fra det dramatiske med bratte fjellsider og dype fjorder, til åpne vidder og et flattere landskap. Landskapskvalitetene er også tett knyttet til kulturminneverdiene. Giljarhuselva har ikke framtreddende fosser og er ikke synlig i et større landskapsrom. Elva er imidlertid et viktig element i kulturlandskapet på Giljarhus. Ifølge rapporten om biologisk mangfold bærer landskapet sterkt preg av at det har en lang historie med aktiv bruk, med beitemark, slåtter og dyrka mark. Elva renner rolig i nedre del, men også i trange gjel og strie stryk og viser stor variasjon på en kort strekning. Denne variasjonen gjenspeiler på mikronivå det hele verneområdet viser på makronivå. Inntaksdammen er planlagt i et gjel og vil bli om lag 1,5 meter høy og 30 meter lang. Det vil bli en stor konstruksjon som vil bryte med landskapet i gjelet ved å skape en tydelig tverrgående linje. NVE mener tiltaket vil påvirke verneverdien landskapsbilde negativt.

Kulturmiljøet i verneområdet er vurdert å ha meget stor verneverdi. Mellom Stalheim og Haugsvik ligger en del av den gamle postveien, også kalt Kongevegen, som gikk mellom Oslo og Bergen. Veien er i god stand på denne strekningen, og egner seg godt til turgåing. På visitvoss.no er Kongevegen Stalheim – Oppheim beskrevet som ei vandrerute. I beskrivelsen står det at man, like etter Giljarhus krysser ”den praktfulle steinhvelvingsbrua over Giljarhuselva, fra ca 1750”. Brua er også nevnt på nettsiden til visitnorway.se og Stalheim Hotel i forbindelse med turforslaget (alle nettadresser besøkt 13.8.2012). NVE mener dette viser at brua er et verdifullt kulturminne med både kunnskapsverdi, opplevelsesverdi og pedagogisk verdi. Nettopp slike verdier er trukket fram i verneforslaget som verdifulle. Dersom vannføringen i elva blir gjennomgående lav vil det etter vår mening redusere verdien av brua og veianlegget nær elva fordi sammenhengen mellom natur- og kulturlandskapet svekkes. Redusert vannføring vil altså ha en negativ påvirkning de nevnte verdiene. Derfor mener NVE at en vesentlig reduksjon i vannføringen forbi brua over Giljarhuselva vil være i strid med vassdragsvernet.

Naturtyper

I influensområdet er det kartlagt tre naturtyper etter DN Håndbok 13; fossesprutsone, gammel lauvskog og naturbeitemark. Av de tre er det bare naturtypen fossesprutsone som vil bli direkte påvirket av tiltaket. Fossesprutsonen ligger like nedstrøms inntaket og er gitt verdien C til B. Den var vanskelig tilgjengelig og er noe dårlig undersøkt. Det er derfor stor usikkerhet rundt verdien. Elva går ikke tørr i vekstsesongen. I rapporten er det vurdert at kvaliteten på naturtypen vil svekkes med redusert vannføring, men at en minstevannføring på tre ganger alminnelig lavvannføring sterkt vil begrense eventuelle ulemper for mose og lav langs elveløpet. NVE vil bemerke at det er søkt om å slippe én gang alminnelig lavvannføring, ikke tre. Forholdet til naturtypen fossesprutsone er ikke i seg selv avgjørende for vår vurdering.

Forholdet til naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven (natmfl.) trådte i kraft den 1. juli 2009. Loven fastsetter forvaltningsmål for arter, naturtyper og økosystemer, og lovfester en rekke miljørettslige prinsipper, blant annet føre-var-prinsippet og prinsippet om økosystemforvaltning og samlet belastning. Naturmangfoldloven § 7 legger føringer for myndigheter der det gis tillatelse til anlegg som vil kunne få betydning for naturmangfoldet.

I NVEs vurdering av søknaden om Giljarhuselva kraftverk legger vi til grunn bestemmelsene i §§ 4 og 5 samt §§ 8-12.

§ 8 - Kunnskapsgrunnlaget

Kunnskapen om biologisk mangfold er basert på den informasjonen som er lagt fram i biologisk mangfold-rapporten som fulgte søknaden og søk i artskart og naturbase.

Naturmangfoldet i området og tiltakets påvirkning på det er beskrevet i avsnittene over. NVE mener at kunnskapsgrunnlaget er mangelfullt når det gjelder naturmangfoldet. Det gjelder særlig kunnskapen om naturtypen fossesprutsone. I vedtaket legger vi imidlertid ikke avgjørende vekt på tiltakets påvirkning på naturmangfoldet. Samlet sett vurderer vi at vi har nok kunnskap til å fatte vedtak i saken.

§ 9 - Føre-var-prinsippet

Ettersom kunnskapsgrunnlaget er dårlig er det fare for at tiltaket vil påvirke naturmangfoldet i form av ev. moser og lav tilknyttet fossesprutsone. Ettersom utformingen er dårlig uten tydelig fossefall, berggrunnen i området er fattig og det ikke er registrert noen truede arter tilknyttet denne naturtypen i nærområdet, er det lite sannsynlig at fossesprutsone har høy verdi. Derfor har vi ikke lagt avgjørende vekt på dette temaet i behandlingen.

§§ 4 og 5 - Forvaltningsmål for naturtyper, økosystemer og arter

Målet er at mangfoldet av naturtyper og økosystemer, samt arter og deres genetiske mangfold, ivaretas på lang sikt innenfor sitt naturlige utbredelsesområde. For naturtyper skal artsmangfoldet og de naturlige prosessene som kjennetegner naturtypen ivaretas, og tilsvarende skal arters økologiske funksjonsområder og øvrige økologiske betingelser ivaretas. NVE vurderer at truede og/eller sårbare arter og vegetasjonstyper bør vektlegges sterkere enn de vanlig forekommende. Vi vurderer også at områder som er kartlagt som verdifulle naturtyper med verdi viktig (B) eller svært viktig (A) bør vektlegges sterkere enn andre naturtyper.

I influensområdet for Giljarhuselva kraftverk er det ikke registrert verdifulle naturtyper med A- eller B-verdi eller rødlistede arter som etter vår vurdering vil bli vesentlig berørt ved en utbygging. Det er heller ikke funnet prioriterte arter eller utvalgte naturtyper, jf. natmfl. § 23 og 52. Det er funnet en verdifull naturtype, fossesprutsone, som vil kunne bli negativt påvirket av tiltaket. Den er gitt verdien C til B men er dårlig undersøkt og usikkerheten rundt verdien er stor. NVE mener det er usikkert om en skånsom utbygging av Giljarhuselva vil være i konflikt med forvaltningsmålet for arter eller økosystemer.

§ 10 - Økosystemtilnærming og samlet belastning

Natmfl. § 10 fastsetter prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning. Dette innebærer at man også må ha kunnskap om andre tiltak og påvirkninger på økosystemet, slik at en kan identifisere den samlede belastningen, jf. også formuleringen i § 8 om "effekten av påvirkninger". I vurderingen av samlet belastning skal det tas hensyn til både allerede eksisterende inngrep og forventede framtidige inngrep.

Vassdragene i Voss kommune er påvirket av flere små og store vannkraftutbygginger, og det foreligger flere søknader om nye kraftverk. Giljarhuselva kraftverk er planlagt i Nærøydalsvassdraget, ett av tre vernede vassdrag som ligger delvis innenfor kommunen. De andre vernede vassdragene er Vossovassdraget og Granvinvassdraget. Det er ingen planlagte kraftprosjekter i umiddelbar nærhet til Giljarhuselva og det er heller ingen andre omsøkte i verneområdet. Nærmeste eksisterende kraftverk, Vinjadalen kraftverk, ligger om lag 7,5 km unna. Konsekvensene av en ev. utbygging begrenser seg

etter vårt syn til influensområdet. Samlet belastning er derfor ikke vurdert som en sentral problemstilling i denne saken.

§§ 11 og 12 - Kostnadene ved miljøforringelse og miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder

Jf. natmfl. § 11 skal tiltakshaver dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket forårsaker, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter. Bestemmelsen i § 12 gjelder valg av driftsmetoder, teknikk eller lokalisering "for å unngå eller begrense skader" på naturmangfoldet.

Ved en ev. konsesjon til Giljarhuselva kraftverk vil NVE gi et sett vilkår som etter vår mening ivaretar prinsippet i § 11. Vi vil også følge opp og føre tilsyn for å sikre at bygging og drift skjer på en miljømessig forsvarlig måte. Slipp av tilstrekkelig minstevannføring er et eksempel på et vilkår som vil bli fastsatt ved en ev. konsesjon, i tråd med naturmangfoldloven § 12.

Oppsummering

I dette tilfellet er det etter NVEs syn liten tvil om at hensynet til verneverdiene taler imot tiltaket. NVE mener også at tiltakets negative påvirkning på verneverdiene ikke kan avbøtes med tiltak. Verdien av området som urørt av vannkraftinngrep vil svekkes betydelig dersom det etableres kraftverk innenfor verneområdet. Vi mener slukeevnen er svært høy og ikke forenlig med vassdragsvernet. Vi kan heller ikke se at avbøtende tiltak som lavere slukeevne og høyere minstevannføring i tilstrekkelig grad vil redusere påvirkningen på verneverdiene.

Nærøydalselvi u/Jordalselvi er vernet etter suppleringen i 2004. I helhetsvurderingen legger NVE vekt på at det omsøkte tiltaket vil ha en negativ effekt på verneverdiene kulturmiljø og landskapsbilde, som begge er tillagt meget stor verneverdi. Det vil også påvirke vassdragets urørthet, noe som er tillagt stor vekt i vernet. Etter vår vurdering vil en utbygging være i konflikt med bestemmelsene i vannressursloven § 35, 1.ledd, post 5. Fordelene ved tiltaket som i hovedsak går ut på 4,23 GWh ny fornybar energiproduksjon skal da ikke tillegges vekt.

Konklusjon

NVE kan i medhold til vannressursloven § 35, 1. ledd, post 8 unnlate å sende en søknad i vernet vassdrag på høring dersom det er klart at søknaden vil bli avslått. Basert på foreliggende utkast til søknad med biologisk mangfold- rapport finner vi det klart at søknadsutkastet må avslås.

NVE avslår søknaden om bygging av Giljarhuselva kraftverk uten ytterligere saksbehandling da kriteriene i vannressursloven § 35, 1. ledd, post 5 ikke er oppfylt. Det planlagte kraftverket vil komme i konflikt med vassdragets verneverdier. Tiltaket vil føre til en betydelig endring av naturlig vannføring og ha negative konsekvenser for verneverdiene urørthet, landskapsbilde og kulturmiljø. Konsesjon kan ikke gis i strid med verneverdiene, jf. vannressursloven §§ 34 og 35, 1. ledd, post 5 og 8. På grunn av tiltakets plassering og verneverdienes art er det lite sannsynlig at konflikten kan løses med endringer av tiltaket.

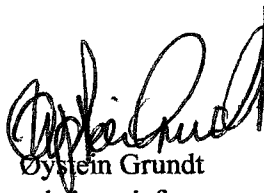
Klageadgang

NVEs avgjørelse er et enkeltvedtak som kan påklages til Olje- og energidepartementet (OED) innen tre uker fra det tidspunkt underretningen er kommet fram til partene, jf. kap. VI i forvaltningsloven. En eventuell klage skal kunne begrunnes skriftlig, stilles til OED og sendes gjennom NVE.

Med hilsen

Rune Flatby
avdelingsdirektør

Øystein Grundt
seksjonssjef

Kopi:

Bystøl AS, Postboks 192, 5701 VOSS
Voss kommune, Postboks 145, 5701 VOSS
Fylkesmannen i Hordaland, Postboks 7310, 5020 BERGEN
Fylkesmannen i Sogn og Fjordane, Njøsavegen 2, 6863 LEIKANGER